

Odpovědnost státu za škodu

Uplatnění nároku u příslušného orgánu podle § 14 a násl. zákona č. [358/1992](#) Sb. nemá podobu správního řízení. Daný orgán o nároku poškozeného závazně nerozhoduje. Dle § 14 odst. 3 zákona č. [358/1992](#) Sb. sice uplatnění nároku u příslušného orgánu je podmínkou pro případné uplatnění nároku u soudu, přičemž se poškozený může domáhat odškodnění u soudu pouze tehdy, pokud do šesti měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen, to však podle judikatury Nejvyššího soudu neznamena, že by poškozený nemohl podat žalobu i předtím, než se příslušný orgán k jeho nároku vyjádří. Uplatnění nároku u příslušného orgánu má v případě České republiky spíše podobu „vyjednávání“ mezi poškozeným a státem. Na druhou stranu soud v případě, kdy poškozený podá žalobu před vyjádřením příslušného orgánu, vyčká tohoto vyjádření a poté pokračuje v řízení. Není tudíž rozumný důvod rozlišovat mezi poškozeným, jenž žalobu podá neprodleně po uplatnění nároku u příslušného orgánu, a poškozeným, jenž vyčká, než je jeho nárok příslušným orgánem projednán, případně než uplyne stanovená šestiměsíční lhůta.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 30 Cdo 3680/2019-206, ze dne 31.3.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně L. L., narozené dne XY, bytem XY, zastoupené JUDr. V.H., advokátem se sídlem ve Z., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., jednajícím Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v P., o náhradu nemajetkové újmy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 15 C 254/2016, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2019, č. j. 30 Co 370/2018-168, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2019, č. j. 30 Co 370/2018-168, se v rozsahu části výroku II, již odvolací soud ohledně částky 275 991 Kč s příslušenstvím z této částky potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 1. 8. 2018, č. j. 15 C 254/2016-109, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně a její manžel domáhali zaplacení částky 302 491 Kč s příslušenstvím každému z nich (výrok I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).
2. Dovoláním napadeným rozsudkem Městský soud v Praze jako soud odvolací zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu mezi manželem žalobkyně a žalovanou a řízení v tomto rozsahu zastavil (výrok I), změnil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu mezi žalobkyní a žalovanou tak, že uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 26 500 Kč s příslušenstvím, ve zbývajícím rozsahu rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II), a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výroky III a IV).
3. Odvolací soud vyšel z následujících skutkových zjištění soudu prvního stupně. Dne 28. 2. 2000 podala žalobkyně společně se svým manželem u Okresního soudu ve Zlíně žalobu o zaplacení částky 153 652 Kč s příslušenstvím, věc byla vedena pod sp. zn. 12 C 59/2000 (dále jen „posuzované řízení“). Dne 21. 4. 2000 byli vyzváni k zaplacení soudního poplatku, který uhradili dne 24. 5. 2000. Dne 23. 2. 2001 soud vyzval žalovanou k podání vyjádření, které bylo soudu zasláno 18. 4. 2001. Dne

19. 6. 2001 se konalo jednání, odročené za účelem vyhlášení rozsudku. Ten byl vyhlášen až při dalším jednání 7. 3. 2002. Rozsudkem bylo žalované uloženo zaplatit žalobcům požadovanou částku. Dne 22. 3. 2002 žalobci podali návrh na vydání předběžného opatření z důvodu obavy o výkon rozhodnutí. Návrh byl soudem zamítnut 26. 3. 2002. Dne 17. 4. 2002 došlo soudu odvolání žalované směřující proti rozsudku. Žalobci se k němu vyjádřili 18. 6. 2002. Dne 1. 7. 2002 byl spis předložen Krajskému soudu v Brně, který nekonal jednání původně nařízené na 30. 8. 2004, nýbrž 3. 9. 2004 vrátil spis bez věcného vyřízení s odůvodněním, že dne 4. 8. 2004 byl na žalovanou prohlášen konkurs vedený pod sp. zn. 27 K 29/2004 u Krajského soudu v Brně. Současně Okresnímu soudu ve Zlíně uložil, aby spis předložil s předkládací zprávou po pominutí důvodu pro přerušování řízení. Dne 3. 11. 2004 žalobci sdělili soudu, že na podané žalobě trvají, 5. 4. 2005 sdělila správkyň konkursní podstaty, že celková pohledávka ve výši 260 004 Kč je považována za zjištěnou a bude poměrně uspokojena v rámci rozvrhu. Soud následně průběžně zjišťoval stav řízení. Dne 10. 6. 2015 vzala správkyň konkursní podstaty odvolání původní žalované zpět. Dne 15. 7. 2015 byl spis znovu předložen Krajskému soudu v Brně, který dne 8. 3. 2016 odvolací řízení zastavil z důvodu zpětvzetí odvolání. Rozhodnutí nabylo právní moci 15. 4. 2016. Soud prvního stupně dále detailně popsal průběh konkursního řízení vedeného u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 27 K 29/2004 (dále jen „konkursní řízení“). Posuzované řízení tak trvalo celkově 16 let a 4 měsíce. Od 4. 8. 2004 (zahájení konkursního řízení) do 10. 6. 2015 (zpětvzetí odvolání žalované) bylo posuzované řízení přerušeno. Dne 3. 5. 2016 žalobkyně společně se svým manželem uplatnila u žalované právo na odčinění nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou posuzovaného řízení.

4. V průběhu odvolacího řízení dne 25. 10. 2018 zemřel manžel žalobkyně, a to bez právního nástupce, na něž by přešlo právo, o které v řízení jde. Z toho důvodu odvolací soud v daném rozsahu rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil.

5. Po právní stránce odvolací soud uvedl, že sám fakt, že řízení trvalo 16 let a 4 měsíce nemá žádnou vypovídací hodnotu o tom, zda lze v délce posuzovaného řízení, zejména pak v situaci, kdy bylo ze zákona řízení přerušeno, spatřovat nesprávný úřední postup v podobě nepřiměřené délky řízení. Soud se tak nejprve zabýval otázkou, zda doba přerušování řízení pro konkurs byla dobou přiměřenou, tedy tím, zda v konkursním řízení došlo k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v nepřiměřené délce řízení. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že délka konkursního řízení byla přiměřenou. Hlavním důvodem délky konkursního řízení byla existence řady incidenčních sporů. K námitce žalobkyně, že délku konkursního řízení je třeba započítat do délky posuzovaného řízení, odvolací soud uvedl, že takovýto postup by byl v rozporu s odvolacím soudem odkazovanou konstantní judikaturou odvolacího soudu. Oproti soudu prvního stupně však odvolací soud délku posuzovaného řízení (očištěnou od délky souvisejícího konkursního řízení), která činila 5 let a 5 měsíců, shledal nepřiměřenou skutkové a právní složitosti věci. Řízení bylo stíženo neodůvodněnými průtahy zejména před odvolacím soudem. Spis byl odvolacímu soudu předložen 1. 7. 2002, přičemž jednání bylo nařízeno až referátem z 27. 7. 2004. Odvolací soud dospěl k závěru, že vzniklou nemajetkovou újmu je třeba odčinit zadostiučiněním v peněžité formě. Pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění vyšel ze základní částky 15 000 Kč za první dva a každý následující rok řízení. Za délku 5 let a 5 měsíců tak dospěl k základní částce 66 250 Kč. Tuto částku následně upravoval na základě kritérií dle § 31a odst. 3 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“). Z hlediska kritéria složitosti řízení zohlednil, že šlo o spor z uzavřené smlouvy o výstavbě, samotné zjišťování skutkového stavu věci vyvolalo potřebu provádět dokazování během dvou jednání. Bylo nutno rozhodovat o návrhu na nařízení předběžného opatření. Věc byla opakovaně projednávána na dvou stupních soudní soustavy. Odvolací soud na tomto základě snížil přiměřené zadostiučinění o 20 %. Jelikož žalobkyně sdílela vzniklou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení společně s dalším účastníkem (manželem žalobkyně), snížil odvolací

soud částku přiměřeného zadostiučinění o dalších 20 %. Z hlediska významu předmětu řízení pro poškozeného odvolací soud zohlednil, že z usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 9. 6. 2014 vyplynulo, že v rámci konkursního řízení bude zjištěná pohledávka věřitelů uspokojena poměrně do výše 8,87 % zjištěné pohledávky, což v případě pohledávky žalobkyně a jejího manžela obnášelo částku 23 052,4 Kč. Od tohoto okamžiku bylo zřejmé, že reálná vydobytnost celé pohledávky je limitována, což rezultuje ve snížení významu předmětu posuzovaného řízení. Odvolací soud tak snížil základní částku o dalších 20 %. Další důvody pro modifikaci částky neshledal. K námitce žalobkyně, že je třeba zohlednit též délku tohoto kompenzačního řízení, odvolací soud uvedl, že toto řízení bylo zahájeno žalobou ze dne 25. 10. 2016. Řízení tak k okamžiku rozhodování odvolacího soudu trvalo 2 roky a 7 měsíců. Tuto délku odvolací soud shledal přiměřenou okolnostem sporu. Odvolací soud tak dospěl k závěru, že žalobkyni přísluší jako přiměřené zadostiučinění vzniklé nemajetkové újmy částka 26 500 Kč.

II. Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozsudek odvolacího soudu v rozsahu části výroku II potvrzující rozsudek soudu prvního stupně napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost spatřuje v tom, že 1) se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu týkající se otázky věku a zdraví dovolatelky, jako významných kritérií pro stanovení výše odškodnění. Dovolatelka odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2015, sp. zn. 30 Cdo 1382/2014. Dále dovolatelka spatřuje přípustnost dovolání v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek, jež dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu řešeny nebyly. Dovolatelka vymezuje následující otázky. 2) Zda soud může přistoupit ke snížení částky přiměřeného zadostiučinění v případě více poškozených z důvodu tzv. sdílení újmy i v tom případě, kdy jeden ze dvou poškozených v průběhu soudního řízení zemře a řízení o jeho nároku je zastaveno. 3) Zda je pro účely posouzení nepřiměřené délky tzv. hlavního řízení potřeba vzít v úvahu i délku vedlejšího (konkursního) řízení trvajících v době podání žádosti o odškodnění již dvanáct let a zda taková délka konkursního řízení je přiměřená. 4) Zde je pro stanovení délky kompenzačního řízení rozhodující již okamžik jeho zahájení podáním žádosti u příslušného ministerstva nebo až okamžik podání žaloby u soudu. 5) Jakou délku kompenzačního řízení lze ještě považovat za přiměřenou.

7. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci. Namítá, že dovolací soud sice na její věc správně aplikoval příslušná ustanovení OdpŠk, ovšem tato nesprávně vyložil, zejména pokud jde o jednotlivá kritéria uvedená v § 31a OdpŠk.

8. Dovolatelka i její již zemřelý manžel opakovaně poukazovali na svůj vysoký věk a nepříznivý zdravotní stav. Odvolací soud k těmto okolnostem vůbec nepřihlédl. Manžel dovolatelky se skončení tohoto řízení nedožil. Dovolatelka připomíná, že je ve věku 72 let a její zdravotní stav není dobrý, rovněž poukazuje na negativní dopady úmrtí manžela na její zdraví.

9. Závěr odvolacího soudu o sdílení újmy by měl své opodstatnění pouze v případě, pokud by se další z žadatelů úspěšně domohl odčinění újmy, což se však nestalo, neboť manžel dovolatelky v průběhu kompenzačního řízení zemřel.

10. Závěr odvolacího soudu o přiměřené délce vedlejšího (konkursního) řízení je nesprávný. Dovolatelka uvádí, že ke dni podání dovolání již konkursní řízení trvá 15 let, k okamžiku zahájení kompenzačního řízení trvalo 12 let a dovolatelka se svým manželem obdržela na svoji pohledávku částečné plnění ve výši 23 052,40 Kč po více než deseti letech od zahájení konkursního řízení. Potřeba zohlednit délku konkursního řízení plyne z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4923/2009. Pokud odvolací soud poukazoval na okolnost, že řízení bylo prodlouženo v důsledku incidenčních sporů, pak dovolatelka ani její manžel nikdy účastníkem žádného incidenčního sporu nebyli. Dovolatelka odkazuje na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva (dále jen

„ESLP“), v níž tento soud shledal devítileté konkursní řízení nepřiměřeně dlouhým.

11. Závěr odvolacího soudu, dle něž kompenzační řízení bylo zahájeno 25. 10. 2016, je nesprávný. Řízení bylo zahájeno již podáním žádosti u žalované dne 3. 5. 2016. Uplatnění žádosti u žalované musí předcházet podání žaloby. Za den zahájení kompenzačního řízení je tak třeba považovat den doručení žádosti žalované.

12. Kompenzační řízení tak k okamžiku rozhodování odvolacího soudu trvalo déle než tři roky. Takovou délku kompenzačního řízení již je nutné považovat za nepřiměřenou. Dovolatelka odkazuje na body 148 až 157 rozsudku ESLP ze dne 8. 2. 2018, ve věci Žirovnický proti České republice, stížnost č. 10092/13 a šest dalších. Zejména z tohoto rozsudku poukazuje na konstatování ESLP, že v souvislosti s prostředky nápravy za nepřiměřenou délku řízení poskytovanými podle italského „Pintova zákona“ již tento soud dříve rozhodl, že řízení na jednom stupni soudní soustavy by v zásadě nemělo trvat déle než jeden rok a šest měsíců a na dvou stupních déle než dva roky.

13. Dovolatelka dále poukazuje na další pochybení odvolacího soudu. Odvolací soud správně zjistil délku posuzovaného řízení 16 let a 4 měsíce. Vzhledem k této délce se však měla základní částka peněžitého zadostiučinění pohybovat v rozmezí 230 000 Kč až 306 668 Kč. Odvolací soud prezentuje závěr, že poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v penězích představuje nejvyšší formu satisfakce, což vyvolává mylný dojem, jakoby peněžité satisfakce měla být něco výjimečného, ačkoliv z judikatury ESLP i Ústavního soudu plyne, že peněžité zadostiučinění by mělo být primární formou. Odvolací soud učinil závěr o tom, že posuzovaná věc byla opakovaně projednávána na dvou stupních soudní soustavy, a proto ponížil základní částku zadostiučinění o 20 %. Tento závěr však nemá oporu v obsahu soudního spisu, z něž naopak plyne, že posuzovaná věc byla soudem prvního stupně projednávána pouze jednou, stejně jako soudem odvolacím. Odvolací soud uvedl, že po vydání rozvrhového usnesení dne 9. 6. 2014 již dovolatelka a její manžel museli vědět, že reálná vydobytnost celé jejich pohledávky uplatněné v posuzovaném řízení je významně limitována, což vedlo ke snížení základní částky o dalších 20 %. Odvolací soud však nezohlednil, že než bylo vydáno rozvrhové usnesení, tak posuzované řízení již v té době trvalo 14 let, zatímco po vydání rozvrhového usnesení trvalo posuzované řízení pouhé další dva roky. Důvod ke snížení částky tak zde dán nebyl.

14. Dále dovolatelka navrhuje, aby v její věci bylo „překonáno“ stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod číslem 58/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Stanovisko“). Podle judikatury ESLP by výše přiměřeného zadostiučinění měla korespondovat životní úrovni v dané zemi a její ekonomické situaci. V kontextu aktuální ekonomické situace a životní úrovně vyznívá v roce 2011 přijaté Stanovisko „staticky“, neboť nezohledňuje ani ekonomický růst, ani růst životní úrovně, ani růst průměrné hrubé měsíční mzdy, která v době přijetí Stanoviska činila částku ve výši 24 116 Kč, přičemž však nyní vzrostla již na částku 32 466 Kč. Základem by tak neměla být částka statická, ale částka dynamická, odpovídající průměrné hrubé měsíční mzdě.

15. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadeném rozsahu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

16. Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že odvolací soud se nikterak neodchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu týkající se otázky věku a zdraví poškozených. Posuzované řízení bylo zahájeno v roce 2002, tedy v době, kdy na dovolatelku narozenou v roce 1943 nemohlo být nahlíženo jako na osobu vysokého věku. Skutečnost, že posuzované řízení bylo přerušeno v důsledku vedení insolvenčního řízení nelze přičítat k tíži žalované. Insolvenční řízení je řízením speciálním, které je v podstatě vedeno insolvenčním správcem a soud jej ovlivňuje na jeho počátku a konci, v jeho průběhu je pouze v pozici dozorující a schvalovatele zákonem stanovených úkonů insolvenčního správce. Jak insolvenční řízení, tak kompenzační řízení v této věci nelze považovat za

nepřiměřeně dlouhé. Pokud jde o žalobkyní tvrzený nepříznivý zdravotní stav, pak toto své tvrzení žalobkyně nijak nekonkretizovala ani nenabídla k tomuto tvrzení žádné důkazy. Uplatnění žádosti o odškodnění u žalované není řízením. Dále se žalovaná ztotožňuje se závěry odvolacího soudu. Žalovaná navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl.

III. Přípustnost dovolání

17. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 1 zákona č. [296/2017](#) Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

18. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

19. Nejvyšší soud ve Stanovisku v části IV. pod písm. d) uvedl, že soudy i jiné orgány veřejné moci by při vyřizování jim napadlých případů měly přihlížet k osobě účastníka řízení, a s větší péčí přistupovat k těm řízením, jejichž účastníky jsou osoby vážně nemocné či osoby vyššího věku, neboť negativní důsledky nepřiměřeně dlouhého řízení jsou osobami v pokročilejším věku či osobami těžce nemocnými vnímány zpravidla intenzivněji, a jedná se tak objektivně o výraznější zásah do jejich práva na spravedlivý proces. Dovolatelka namítá, že odvolací soud se odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1382/2014, když při stanovení přiměřené výše peněžitého zadostiučinění nezohlednil její vysoký věk a zdravotní stav. Dovolatelkou namítané rozhodnutí však navazuje na dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2292/2012. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud vysvětlil: „Osobami v pokročilejším věku ve smyslu Stanoviska Nejvyššího soudu není myšleno osoby starší 60 let. Z materiálů předložených žalobkyní v dovolání ostatně vyplývá, že období věku od 60 do 74 let je považováno za rané stáří, zatímco věk nad 75 let za vlastní stáří. Osobami v pokročilejším věku je tedy myšleno osoby starší minimálně 75 let, vždy s ohledem na konkrétní okolnosti případu a zejména zdravotní stav konkrétního člověka. Dovolatelka sice obecně poukázala na nemocnost osob starších 60 let, sama však žádné zdravotní problémy, jimiž by trpěla, neuvedla, a rovněž její tvrzení o sociální situaci zůstalo ničím nepodloženo (nehledě na to, že tato tvrzení uplatnila žalobkyně až v rámci odvolání).“ Dané okolnosti by musely nastat v rozhodné době, tedy v době posuzovaného řízení, nikoliv až v průběhu řízení kompenzačního (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1980/2019). Dovolatelka v průběhu posuzovaného řízení nedosahovala věku 75 let a ani konkrétně neuvedla, jakými zdravotními komplikacemi v průběhu posuzovaného řízení trpěla. V otázce zohlednění věku a zdravotní situace žalobkyně v rámci kritéria významu předmětu řízení pro poškozenou postupoval odvolací soud zcela v souladu s názory zastávanými Nejvyšším soudem.

20. Nejvyšší soud ve své judikatuře opakovaně konstatuje, že závěr o porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě v obecné rovině je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s tímto závěrem, neboť ten se odvíjí od okolností každého konkrétního případu, a nemůže sám o sobě představovat právní otázku dovolacím soudem dosud neřešenou ve smyslu § 237 o. s. ř. Dovolací soud při přezkumu toho, zda došlo či nedošlo k porušení uvedeného práva a tím i nesprávnému úřednímu postupu, v zásadě posuzuje toliko právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a odst. 3 OdpŠk (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009).

21. Pokud dovolatelka v rámci třetí dovolací otázky staví přípustnost dovolání na tom, zda související konkursní řízení bylo nepřiměřeně dlouhým, nemůže tato otázka založit přípustnost dovolání.

22. V rozsudku ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2809/2006, Nejvyšší soud uvedl: „Je-li namístě

postup podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř., jsou hlavní a vedlejší řízení natolik spojena, že bylo-li vedlejší řízení vedeno po nepřiměřeně dlouhou dobu z důvodů přičitatelných státu, přičítá se pro účely odpovědnosti státu za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem, spočívajícím v porušení povinnosti vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě, doba probíhajícího řízení vedlejšího řízení hlavnímu.“ Ve Stanovisku Nejvyšší soud vysvětlil, že „pro účely posouzení, zda v řízení, které bylo přerušeno nebo ve kterém nebylo možno z jiného důvodu pokračovat, došlo k porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě ve smyslu § 13 odst. 1 věta druhá a třetí OdpŠk, je třeba zkoumat, zda ve vedleším řízení, které si nečinnost v původním řízení vynutilo, byla věc projednána v přiměřené lhůtě. Pokud tomu tak je, nelze učinit závěr o tom, že by z důvodu jeho nepokračování byla délka původního řízení nepřiměřená. Jestliže však délka vedlejšího řízení přiměřená není, a to z důvodů přičitatelných státu, tj. došlo-li ve smyslu § 13 odst. 1 věta druhá a třetí OdpŠk k porušení práva účastníků vedlejšího řízení na projednání věci v přiměřené lhůtě, promítá se tato skutečnost i do závěru o nepřiměřené délce původního řízení.“ V usnesení ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 30 Cdo 4900/2016, Nejvyšší soud zdůraznil, že „je nezbytné důsledně odlišovat fázi, kdy se soud zabývá existencí nesprávného úředního postupu, tedy otázkou, zda posuzované řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, a fázi, kdy soud posuzuje výši přiměřeného zadostiučinění.“ Překážka duplicitního odčinění újmy se vztahuje k druhé fázi řízení, přičemž Nejvyšší soud v citovaném usnesení dále uvedl, že pro určení přiměřeného zadostiučinění je třeba „odečíst celou dobu souběhu obou řízení, neboť právě v rozsahu souběžného průběhu je újma vnímána za jedinou.“

23. V dané věci odvolací soud při řešení otázky, zda posuzované řízení bylo nepřiměřeně dlouhým, se nejprve zabýval délkou souvisejícího konkursního řízení. Jelikož dané řízení nepřiměřeně dlouhým neshledal, zabýval se již samostatně pouze délkou posuzovaného řízení, jež nepřiměřeně dlouhým shledal. Při stanovení přiměřeného zadostiučinění pak již vycházel pouze z délky posuzovaného řízení bez souvisejícího konkursního řízení. Odvolací soud tudíž postupoval zcela v souladu s výše uvedenou judikaturou. Třetí dovolatelkou vymezená otázka přípustnost dovolání nezakládá.

24. Již ve Stanovisku Nejvyšší soud obecně uvedl, že „není možné vycházet z nějaké abstraktní, předem dané doby řízení, která by z pohledu § 31a zákona, popř. čl. 6 Úmluvy mohla být pokládána za přiměřenou. Je třeba přihlížet ke konkrétním okolnostem individuálního případu.“ Ve vztahu k italskému tzv. Pintovu zákonu, dle něž je soud rozhodující v prvním stupni povinen vynést rozhodnutí do čtyř měsíců po podání žádosti, Nejvyšší soud opakovaně uvedl, že ze zvýšených požadavků na rychlost prostředků nápravy, jež stanovila Itálie svým organům, nelze vyvodit požadavek na délku trvání kompenzačního řízení před orgány České republiky (srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2014, sp. zn. 30 Cdo 1987/2014, ze dne 4. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 997/2015, ze dne 4. 1. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2954/2015, nebo ze dne 4. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 997/2015). Rovněž z dovolatelkou citovaného bodu 149 rozsudku ESLP ve věci Žirovnický proti České republice (srov. bod 12 tohoto rozhodnutí) je zřejmé, že stanovená délka jednoho roku a šesti měsíců pro jeden stupně a délka dvou let pro dva stupně soudní soustavy není délkou pevně danou, nýbrž pouze délkou orientační, jež by v zásadě kompenzační řízení překročit nemělo, pokud větší délka řízení není odůvodněna zvláštními okolnostmi. Žádá-li dovolatelka pátou dovolací otázkou, aby Nejvyšší soud stanovil maximální délku kompenzačního řízení, kterou ještě lze považovat za přiměřenou, nezakládá daná otázka přípustnost dovolání, neboť i u těchto řízení je třeba vycházet z obecného závěru, že abstraktní nejvyšší možnou délku řízení určit nelze, naopak i zde je třeba vycházet z konkrétních okolností každého jednotlivého případu.

25. U dalších námitek (výše uvedených v bodech 13 a 14) dovolatelka nevymezila, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Může-li být dovolání přípustné jen podle § 237 o. s. ř. (jako v této věci), je dovolatel povinen v dovolání pro každý jednotlivý dovolací důvod vymezit, kterou z podmínek přípustnosti považuje pro něj za splněnou (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3023/2014, nebo ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 9/2014). Pouhá kritika

právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř. nepostačují (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 32 Cdo 1389/2013, a ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 3524/13). Dovolání tak v části obsahující další námítky žalobkyně trpí vadami, pro něž nelze v dovolacím řízení pokračovat. Nadto k otázce překonání Stanoviska s ohledem na ekonomický růst se Nejvyšší soud naposledy vyjadřoval v usnesení ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 30 Cdo 3171/2018, kde zopakoval, že při stanovení finančního zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení je třeba přiznat zadostiučinění přiměřené konkrétním okolnostem případu a závažnosti vzniklé újmy, a naopak se vyvarovat mechanické aplikaci práva s touhou po dosažení matematicky přesného výsledku (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 4539/2011) a že na přiměřenost výše základní částky zadostiučinění nemá vliv ani znehodnocení měny v důsledku inflace nebo změna kursu měny (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1964/2012, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2989/2011, ze dne 24. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3331/2012, a ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. 30 Cdo 5760/2017). Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil k otázce vlivu změny životní úrovně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1153/2019). Ani takto vymezená otázka by tudíž přípustnost dovolání založit nemohla.

26. Dovolací soud shledal dovolání přípustným pro řešení dosud neřešené právní otázky, zda lze přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce řízení snížit z důvodu sdílení újmy mezi účastníky posuzovaného řízení i tehdy, kdy některý z účastníků řízení zemřel a kdy kompenzační řízení ve vztahu k tomuto účastníkovi bylo zastaveno.

27. Dovolací soud též shledal dovolání přípustným pro řešení otázky určení počátku kompenzačního řízení pro stanovení jeho délky, neboť při řešení této otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu.

IV. Důvodnost dovolání

28. Dovolání je částečně důvodné.

29. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné vady neshledal.

30. Ve Stanovisku Nejvyšší soud uvedl, že „v případě většího počtu poškozených je jim [judikaturou ESLP] přiznávána nižší částka odškodnění na osobu, než by bylo přiznáno v případě jediného poškozeného. Takový přístup považuje Nejvyšší soud za správný, neboť v případě více poškozených nepřiměřenou délkou řízení je jejich újma do určité míry – jako procesní stranou – sdílena. Z toho důvodu lze s přihlédnutím k počtu poškozených odškodnění, které by bylo přiznáno každému z nich, přiměřeně snížit, a to u vysokého počtu poškozených i podstatně. Zvláště významné v této souvislosti může být, zda šlo v řízení o společenství samostatné (§ 91 odst. 1 o. s. ř.) či nerozlučné (§ 91 odst. 2 o. s. ř.), popř. zda společníci vedli spor ve shodě jako manželé či v jiném zájmovém souladu.“

31. V rozsudku ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. 30 Cdo 2922/2012, Nejvyšší soud uvedený závěr konkretizoval tak, že „je třeba při úvaze o snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu tohoto doplňkového kritéria vždy přihlédnout ke konkrétním okolnostem případu a k tomu, zda sdílení nepřiměřené délky řízení odůvodňuje nižší výši zadostiučinění, nebo zda naopak význam předmětu řízení pro jednotlivé účastníky má za následek individuální nejistotu pocítovanou každým z nich. Ostatně Stanovisko v tomto směru neformuluje žádnou výkladovou direktivu a spíše jen naznačuje,

kteřá hlediska mohou být významná. Nejvyšší soud k tomu v rozsudku ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011, doplnil, že vodítkem může být i to, zda se posuzované řízení ze své podstaty může dotýkat většího počtu osob z důvodu objektivní kumulace nároků relativně samostatných společníků, procesně organizovaných v samostatném společenství ve společném řízení (přičemž právě takto organizované společenství jim nabízí jisté rozprostření sdílených subjektivních dopadů vedení sporu), či zda se jedná o standardní kontradiktorní spor dvou stran s četnějším účastenstvím v jedné či obou z nich (kde každý ze společníků může pocítovat vedení sporu, jako by jej vedl sám). Platí přitom, že výše zadostiučinění by měla odpovídat částkám, které jsou přiznávány v obdobných případech, a zároveň by výše zadostiučinění přisouzená všem účastníkům dohromady měla být přiměřená závažnosti porušení práva v dané věci.“

32. I přes výše uvedený závěr však Nejvyšší soud ve své judikatuře opakovaně uvádí závěr, že snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu sdílení újmy je důvodné zejména v těch případech, kde účastníci v posuzovaném řízení vystupují jako rodinní příslušníci v „zájmovém souladu“ (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. 30 Cdo 1649/2016, nebo ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1782/2018).

33. Podstatou kompenzačního řízení ve věci nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené délce řízení je v případě, kdy soud dospěje k závěru, že řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, posoudit, jaká újma danou délkou řízení poškozenému vznikla a jaké zadostiučinění lze považovat za přiměřené takto vzniklé újmě. Z výše citované judikatury plyne, že důvodem modifikace zadostiučinění na základě „sdílení újmy“ je předpoklad, že vzniklá újma je v určité intenzitě mírnější, pokud danou újmu účastník sdílí též s jinou osobou, než pokud ji nese pouze sám. Má-li soud posoudit újmu způsobenou délkou posuzovaného řízení, jež je omezeno svým počátkem a koncem, je zřejmé že lze přihlížet pouze k okolnostem, jež posuzovanou újmu ovlivnily právě v průběhu daného řízení. Z tohoto ohledu je podstatné, že celou nyní posuzovanou délku řízení žalobkyně se svým manželem sdílela. Nejvyšší soud nikterak nezpochybnuje tíži, již ztrátou manžela žalobkyně nese. Tato okolnost však nastala až po nyní posuzované době řízení, a tudíž na újmu žalobkyně, která jí tehdy vznikla a kterou má soud nyní posoudit, nemohla ničeho změnit.

34. Nelze přisvědčit ani námitce dovolatelky, že snížit přiměřené zadostiučinění lze pouze v tom případě, pokud by se další z poškozených přiměřeného zadostiučinění též úspěšně domohl. Byť dané modifikační kritérium vychází z předpokladu sdílení vzniklé újmy, právo na odčinění vzniklé újmy stále náleží každému účastníkovi průtažného řízení samostatně, přičemž v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu jde o právo, jež je vázáno na osobu poškozeného. Každý z účastníků průtažného řízení se domáhá odčinění újmy, jež vznikla právě jemu, přičemž osud takto žalobou uplatněného nároku zásadně již nemůže ovlivnit právní postavení dalších účastníků průtažného řízení.

35. Nad rámec výše uvedeného je třeba zdůraznit, že v souvislosti s účinností zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, dle § 1475 odst. 2 tohoto zákona i právo, jež je vázáno výlučně na osobu zůstavitele, jeho smrti nezaniká, pokud bylo jako dluh uznáno nebo uplatněno u orgánu veřejné moci (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3556/2016, uveřejněné pod číslem 133/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2018, sp. zn. 25 Cdo 293/2018, uveřejněné pod číslem 50/2019 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní). Pokud by tudíž pozůstalostní řízení nebylo zastaveno, bylo by možné v tomto řízení pokračovat s právním nástupcem původního žalobce.

36. Dovolací soud tak dovolání ve vztahu k druhé dovolatelkou vymezené otázce důvodným neshledal.

37. Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 31. 3. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2921/2013, uvedl, že „[t]zv. kompenzační řízení je zahájeno dnem, kdy žalobce uplatnil svůj nárok na odškodnění u příslušného úřadu, neboť předběžné uplatnění nároku podle § 14 OdpŠk je obligatorní zákonnou podmínkou pro případné uplatnění práva u soudu (viz § 14 odst. 3 OdpŠk ve spojení s § 15 odst. 2 OdpŠk).“

38. ESLP v rozsudku Golder proti Spojenému království ze dne 25. 6. 1975, stížnost č. 4451/70, bod 32, dospěl k závěru, že rozhodný počátek řízení (dies a quo) může přecházet počátku posuzovaného řízení určeného dle procesních předpisů. Jako dies a quo tak může být určen den zahájení správního řízení, zvláště pokud dané správní řízení bylo podmínkou pro podání žaloby v řízení soudním (srov. rozsudek ESLP ve věci X. proti Francii ze dne 31. 3. 1992, stížnost č. 18020/91, bod 31, rozsudek ESLP ve věci König proti Německu ze dne 28. 6. 1978, stížnost č. 6232/73, bod 98, rozsudek ESLP ve věci Schmidtová proti České republice ze dne 22. 7. 2003, stížnost č. 48568/99, body 54 – 55). Výše uvedené se však nevztahuje na případ, kdy správní orgán závazně nerozhoduje o nároku dané osoby, ale jde spíše o jakési „vyjednávání“ mezi touto osobou a státem prostřednictvím příslušného orgánu, přičemž kdykoliv během tohoto „vyjednávání“ je možné věc předložit soudu (srov. rozsudek ESLP ve věci Lithow a další proti Spojenému království ze dne 8. 7. 1986, stížnost č. 9006/80 a další, bod 199). Pro případ kompenzačního řízení ESLP již v roce 1992 v případě Francie za počátek řízení určil den uplatnění nároku u příslušného správního orgánu (srov. Rozsudek ESLP ve věci X. proti Francii ze dne 31. 3. 1992, stížnost č. 18020/91).

39. V České republice uplatnění nároku u příslušného orgánu podle § 14 a násl. OdpŠk nemá podobu správního řízení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 30 Cdo 258/2015, uveřejněný pod číslem 89/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní). Daný orgán o nároku poškozeného závazně nerozhoduje. Dle § 14 odst. 3 OdpŠk je sice uplatnění nároku u příslušného orgánu podmínkou pro případné uplatnění nároku u soudu, přičemž se poškozený může domáhat odškodnění u soudu pouze tehdy, pokud do šesti měsíců ode dne uplatnění nebyl jeho nárok plně uspokojen, to však podle judikatury Nejvyššího soudu neznamená, že by poškozený nemohl podat žalobu i předtím, než se příslušný orgán k jeho nároku vyjádří (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1728/2011). Uplatnění nároku u příslušného orgánu má tudíž v případě České republiky spíše podobu výše uvedeného „vyjednávání“ mezi poškozeným a státem. Na druhou stranu soud v případě, kdy poškozený podá žalobu před vyjádřením příslušného orgánu, vyčká tohoto vyjádření a poté pokračuje v řízení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1529/2011). Není tudíž rozumný důvod rozlišovat mezi poškozeným, jenž žalobu podá neprodleně po uplatnění nároku u příslušného orgánu, a poškozeným, jenž vyčká, než je jeho nárok příslušným orgánem projednán, případně než uplyne stanovená šestiměsíční lhůta. Dies a quo je třeba v obou případech určit ke dni uplatnění nároku u příslušného orgánu. Právě uvedený závěr ESLP ve vztahu k České republice potvrdil v dovolatelkou namítaném rozsudku ze dne 8. 2. 2018, ve věci Žirovnický proti České republice, stížnost č. 10092/13 a šest dalších, bod 133.

40. Odvolací soud tudíž pochybil, pokud určil počátek tohoto kompenzačního řízení k okamžiku podání žaloby, neboť správně měl vycházet z okamžiku uplatnění práva u žalované. V tomto ohledu je právní posouzení odvolacího soudu neúplné, a tudíž nesprávné. Odvolací soud se tak v dalším řízení již bude zabývat pouze délkou tohoto kompenzačního řízení. Pokud řízení shledá nepřiměřeně dlouhým, již přiznané zadostiučinění v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu přiměřeně navýší.

41. Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud rozsudek odvolacího soudu za nesprávný, a proto jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. v dovoláním napadené části zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)